

**VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BIH
CENTAR ZA EDUKACIJU SUDIJA I TUŽILACA U FEDERACIJI BIH
CENTAR ZA EDUKACIJU SUDIJA I TUŽILACA U REPUBLICI SRPSKOJ
PRAVOSUDNA KOMISJA BRČKO DISTRIKTA BIH**

**POČETNA OBUKA
I STRUČNO USAVRŠAVANJE
SUDIJA I TUŽILACA**

SREDNJOROČNA STRATEGIJA

ZA PERIOD 2012. - 2015. GODINA

**VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE
CENTAR ZA EDUKACIJU SUDIJA I TUŽILACA U FEDERACIJI BIH
CENTAR ZA EDUKACIJU SUDIJA I TUŽILACA U REPUBLICI SRPSKOJ
PRAVOSUDNA KOMISIJA BRČKO DISTRIKTA BIH**

POČETNA OBUKA I STRUČNO USAVRŠAVANJE SUDIJA I TUŽILACA

SREDNJOROČNA STRATEGIJA

ZA PERIOD 2012 – 2015. GODINE

SADRŽAJ:

Poglavlje 1. Uvod.....	7
Poglavlje 2. Vizija i misija.....	9
Poglavlje 3. Strateški pravci	11
Strateški pravac 1: Struktura obuke	11
Strateški pravac 2: Početna obuka	13
Strateški pravac 3: Stručno usavršavanje	15
Strateški pravac 4: Učenje na daljinu	19
Strateški pravac 5: Evaluacija	21
Strateški pravac 6: Edukatori	23
Strateški pravac 7: Saradnja institucija u procesu edukacije sudija i tužilaca.....	27
Strateški pravac 8: Budžeti i upravljanje resursima.....	29
Poglavlje 4. Završne napomene	31

Kako bi se osigurao planski pristup razvoju sistema početne obuke i stručnog usavršavanja nosilaca pravosudnih funkcija, Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, Centar za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji Bosne i Hercegovine, Centar za edukaciju sudija i tužilaca u Republici Srpskoj i Pravosudna komisija Brčko Distrikta BiH usvojili su prvu Srednjoročnu strategiju za početnu obuku i stručno usavršavanje sudija i tužilaca za period 2007.-2010.godine.

Na temelju rezultata postignutih provedbom prve Srednjoročne strategije i činjenice da se ona nalazila u završnoj fazi implementacije, te uzimajući u obzir zahtjeve koji proizilaze iz Akcionog plana Strategije za reformu sektora pravde za period 2008.-2012., centri su u maju 2010. godine, uz podršku Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH, počeli sa izradom nove Strategije za početnu obuku i stručno usavršavanje.

Upravni odbori centara su usvojili tekst Strategije u toku 2011. godine, a koji je usaglašen i na zajedničkoj sjednici upravnih odbora Centra za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji Bosne i Hercegovine, Centra za edukaciju sudija i tužilaca u Republici Srpskoj i Pravosudne komisije Brčko Distrikta BiH. Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH je u aprilu 2012. godine odobrilo novu Srednjoročnu strategiju za početnu obuku i stručno usavršavanje 2012.-2015. godine.

Poglavlje 1 – UVOD

Srednjoročni plan daje strateške smjernice za stručno usavršavanje sudija i tužilaca, početnu obuku za novoimenovane sudije i tužioce, stručne saradnike i pripravnike, kao i za programe obuke i razvoja za edukatore, koordinaciju s drugim partnerima u oblasti edukacije (domaćim i stranim), te za poboljšanje saradnje tri institucije za edukaciju u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu. Srednjoročni strateški plan za sudsku i tužilačku obuku iziskuje saglasnost zainteresovanih institucija, a u velikoj je mjeri usmjeren na korisnike usluga.

Centri za edukaciju sudija i tužilaca osnovani su 2003. godine. Od svoga osnivanja oba centra za edukaciju sudija i tužilaca svoje su strateške i operativne napore usmjerila na izgradnju institucionalnih kapaciteta, te na zadovoljavanje potreba pravosuđa za edukacijom. Početni izostanak razumijevanja uloge centara za edukaciju sudija i tužilaca¹ s vremenom je zamijenjen stavom da su ove institucije ključni preduvjet za ispravno funkcioniranje pravosuđa, imajući u vidu da se radi o zemlji u tranziciji. Međunarodna podrška uspostavljanju ovih institucija je, također, bila od velike važnosti.

Od 2003. do 2012. godine centri za edukaciju sudija i tužilaca osigurali su uvjete u pogledu prostorija, opreme i ljudskih resursa za pravilno funkcioniranje, izvršili izbor edukatora, donosili i izvršavali godišnje planove obuke, te uspostavili sistem baze podataka za praćenje edukativnih aktivnosti.

1.1. Pravni okvir

Pravni okvir za obuku sudija i tužilaca je u Zakonu o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine, zakonima Republike Srpske i Federacije BiH o centrima za edukaciju sudija i tužilaca, kao i u zakonima o sudovima na nivou entiteta i države. Prema odredbama zakona, obaveze za obavljanje početne obuke i stručno usavršavanje su dodijeljene centrima i VSTS-u.

Prema članu 17. tačke 9. i 10. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 15/08, 48/07), Vijeće određuje: „početnu obuku za osobe koje su izabrane za sudije ili tužioce i nadzire ostvarivanje takve obuke; odobrava godišnji izvještaj upravnih odbora entitetskih centara za edukaciju sudija i tužilaca i Pravosudne komisije Brčko Distrikta u dijelu koji se odnosi na početnu obuku i stručno usavršavanje sudija i tužilaca.“

U skladu sa članovima 3, 8. i 17. oba zakona o centrima za edukaciju sudija i tužilaca Republike Srpske i Federacije BiH, centri organiziraju, prema uputstvima i pod nadzorom Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, nastavu za početnu obuku osoba koje se namjeravaju baviti profesijom sudije ili tužioca te, pod nadzorom Vijeća, stručno usavršavanje sudija i tužilaca, a učesnicima koji uspješno završe program obuke centri dodjeljuju uvjerenja o

¹ Kada se u ovom tekstu spominju centri za edukaciju sudija i tužilaca, obično je time obuhvaćena i Pravosudna komisija Brčko Distrikta koja ima slične ili iste zadatke.

završenoj početnoj obuci ili u odgovarajućim slučajevima godišnja uvjerenja o ispunjenim postavljenim minimalnim uvjetima stručnog usavršavanja. U okviru centara, upravni odbori su odgovorni za utvrđivanje programa nastave za početnu obuku, u skladu sa uputstvima i pod nadzorom Visokog sudskog i tužilačkog vijeća.

Prema članu 14. stav 1. tačka b) Zakona o Pravosudnoj komisiji Brčko Distrikta BiH („Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH“, broj: 19/07), Pravosudna komisija osigurava stručno usavršavanje sudija, tužilaca, pravobranilaca, advokata Kancelarije i stručnih saradnika u pravosuđu i Tužilaštvu Brčko Distrikta BiH. Edukacija se odvija u saradnji sa Centrom za edukaciju sudija i tužilaca Republike Srpske i Centrom za edukaciju sudija i tužilaca Federacije BiH u skladu sa Sporazumom o saradnji koji je potpisan 26.12.2005. godine.

Usvajanje odluke Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH da je jedina važeća obuka ona koja je predviđena u programima centara koje su usvojili upravni odbori a koje je odobrilo Visoko sudsko i tužilačko vijeće, svakako je dobro došlo jer ona usklađuje međunarodne programe s domaćim pravilima.

1.2 Trenutna situacija u oblasti obuke

Oba centra za edukaciju su u mogućnosti da pripreme i provedu aktivnosti obuke iz raznih pravnih i drugih oblasti relevantnih za članove pravosudnih organa, s domaćim edukatorima kao i stranim stručnjacima, a u saradnji s međunarodnim organizacijama. Pod nadzorom upravnih odbora i pod rukovodstvom direktora, centri su uspostavili procedure, okupili svoje timove, ostvarili kontakte, izabrali edukatore i prepoznali potrebe za obukom, te stekli veliko iskustvo u oblasti sudske i tužilačke obuke.

Obim posla centara je značajan, posebno imajući u vidu sve napore potrebne da bi se institucija uspostavila, te da bi se osigurala adekvatna primjena domaće obuke kao i koordinacija sa stranim ponudama edukacije.

Poglavlje 2 – VIZIJA I MISIJA

2.1 Vizija

Pravosudni sistem u Bosni i Hercegovini ključni je garant poštivanja ljudskih prava, funkcioniranja demokratskih institucija i vladavine prava i zakona.

Obuka budućih sudija i tužilaca prije nego što preuzmu sudijsku, odnosno tužilačku dužnost, kao i kontinuirana obuka i stručno usavršavanje izabranih sudija i tužilaca, od posebnog je značaja.

Pravo je i dužnost nosilaca pravosudnih funkcija u Bosni i Hercegovini da posjeduju posebnu stručnost, onu koja se stiče, unapređuje i održava putem obuke i kontinuiranog stručnog usavršavanja.

Obuka sudija i tužilaca u Bosni i Hercegovini od općeg je interesa.

2.2 Misija

Centri za edukaciju sudija i tužilaca svoju misiju vide u pripremi, koordinaciji i pružanju funkcionalne obuke kako bi unaprijedili znanja i vještine, svijest i senzibilitet, u cilju osposobljavanja pravosuđa da provodi pravdu za građane BiH na pravičan, pravovremen i efikasan način.

Poglavlje 3 – STRATEŠKI PRAVCI I STRATEŠKI CILJEVI

Strateški pravac 1: STRUKTURA OBUKE

Centri za edukaciju sudija i tužilaca imaju obavezu obučavati razne kategorije polaznika koji imaju specifične potrebe za obukom. Ove specifičnosti najizraženije su između nosilaca pravosudnih funkcija i osoba koje se tek namjeravaju baviti ovim poslovima, ali specifičnosti postoje i unutar svake od ovih grupa s obzirom da polaznici dolaze iz različitih institucija, sa različitim radnim iskustvom i stepenom znanja i vještina.

Zbog toga je neophodno, prije svega, razumjeti ove specifičnosti, te osmisлити strukturu obuke koja će im biti prilagođena. Pri tome je potrebno osigurati adekvatan balans tradicionalnih i modernih metoda učenja, teoretskih i praktičnih obuka, okruglih stolova, radionica, savjetovanja i slično. Prilikom definiranja strukture potrebno je voditi računa da se obuka provodi uz adekvatno korištenje ljudskih, materijalnih i finansijskih resursa, uz što veću praktičnost i funkcionalnost.

STRATEŠKI CILJEVI:

Strateški cilj 1.1 - UNAPRIJEDITI SISTEM POČETNE OBUKE

Trenutno postoji samo jedan tip početne obuke koji je Vijeće podržalo 2008. godine, namijenjen isključivo stručnim saradnicima i savjetnicima u pravosuđu. U strateškom periodu potrebno je izdiferencirati početnu obuku za pripravnike, stručne saradnike/savjetnike kao osobe koje se namjeravaju baviti profesijom sudije i tužioca, te novoimenovane sudije i tužioce (Strateški pravac 2).

Rok: decembar 2014. godine

Očekivani rezultat: Izdiferencirani su oblici početne obuke za različite ciljne grupe. Programi početne obuke su usvojeni i provode se.

Strateški cilj 1.2 - UNAPRIJEDITI SISTEM KONTINUIRANE OBUKE

Kontinuirana obuka (stručno usavršavanje sudija i tužilaca) u Bosni i Hercegovini se sistematski provodi od 2003. godine. Sistem pripreme i provođenja kontinuirane obuke je pokazao potrebu za poboljšanjima (Strateški pravac 3).

Rok: decembar 2014. godine

Očekivani rezultat: Sistem kontinuirane obuke odgovara potrebama pravosuđa. Revidirana su pravila o obavezности obuke.

Strateški cilj 1.3 - UNAPRIJEDITI METODOLOGIJU OBUKE

U periodu od 2003. do 2012. godine obuke su provođene različitim metodama. Iskustvo je pokazalo da sudije i tužioci smatraju korisnijim interaktivne obuke od klasičnih predavanja, a više su zainteresirani za centralizirane u odnosu na regionalne obuke. Također je bitno voditi računa o sastavu grupe učesnika obuke, budući da direktno utječe na komunikaciju i saradnju tokom obuke. U narednom periodu potrebno je unaprijediti metodologiju obuke u skladu sa potrebama pravosudne zajednice i stečenim iskustvima u centrima.

Rok: decembar 2014. godine

Očekivani rezultat: Unaprijeđena metodologija obuke u skladu sa standardima za učenje odraslih. Stručno usavršavanje se odvija u skladu sa usvojenom metodologijom.

Strateški cilj 1.4 - UVESTI UČENJE NA DALJINU

Učenje na daljinu je oblast edukacije koja se ubrzano razvija, te ga je nemoguće zanemariti pri razvoju ove strategije za edukaciju. Centri za edukaciju sudija i tužilaca u Bosni i Hercegovini u svom dosadašnjem radu su vrlo malo koristili ovu metodu učenja, što se u narednom strateškom periodu želi unaprijediti. (Strateški pravac 4).

Rok: decembar 2015. godine

Očekivani rezultat: Centri su uveli učenje na daljinu, koje predstavlja efikasniju i ekonomičniju varijantu stručnog usavršavanja nosilaca pravosudnih funkcija, te manje odsustvovanje s posla.

Strateški pravac 2: POČETNA OBUKA

Pravni okvir za početnu obuku propisan je u više zakona, kako slijedi:

„Edukacija sudskih pripravnika odvija se u skladu sa programom početne obuke koju utvrđuje Centar za edukaciju sudija i tužilaca ...“²

„Za osobe koje se namjeravaju baviti profesijom sudije ili tužioca Centar organizira početnu obuku iz oblasti pozitivnog prava i prakse sudova ..., te sudskog umijeća. Centar utvrđuje program početne obuke u skladu sa uputama i pod nadzorom Vijeća.“³

VSTV/S „određuje početnu obuku za osobe koje su izabrane za sudije ili tužioce i nadzire ostvarivanje takve obuke.“⁴

U skladu s navedenim odredbama početna obuka će biti pružena pripravnicima u sudovima, a i u tužilaštvima, stručnim saradnicima/savjetnicima (kao osobama koje se namjeravaju baviti profesijom sudije i tužioca) i novoimenovanim sudijama i tužiocima. Na ovaj način će se odgovoriti na identificiranu potrebu za unapređenjem programa početne obuke, a naročito potrebu za jasnim definiranjem ciljnih grupa ove obuke.

STRATEŠKI CILJEVI:

Strateški cilj 2.1 - USPOSTAVITI SISTEM POČETNE OBUKE ZA PRIPRAVNIKE

Pripravnicima je u proteklom periodu bilo omogućeno da u određenoj mjeri pohađaju program početne obuke za stručne saradnike/savjetnike. Međutim, zbog njihovog specifičnog statusa i dužine stažiranja u pravosudnim institucijama potrebno je za ovu kategoriju definirati poseban program početne obuke za pripravnike i pripravnike volontere.

Ovaj program početne obuke bit će organiziran na način da se pripravnici pripremaju za polaganje pravosudnog ispita. Program će se provoditi na godišnjem nivou u okviru seminara na kojima će se jednaka pažnja posvetiti teoriji i praksi, tj. izradi sudskih odluka s obzirom da se navedeni ispit sastoji iz teorijskog i praktičnog dijela.

Rok: decembar 2014. godine

Očekivani rezultati: Edukacija pripravnika i pripravnika volontera odvija se u skladu sa programom početne obuke koju su utvrdili centri.

² Član 52. Zakona o sudovima Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 114/04, 109/05, 37/06, 17/08, 119/08, 58/09 i 116/09), te član 45. Zakona o sudovima Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 38/05, 22/06, 63/10 i 72/10)

³ Član 3., 8. i 17. Zakona o Centru za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 24/02, 40/02, 52/02 i 21/03), te Zakona o Centru za edukaciju sudija i tužilaca u Republici Srpskoj („Službeni glasnik RS“, broj: 49/02 i 77/02)

⁴ Član 17. tačka 9. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08)

Strateški cilj 2.2 - REVIDIRATI PROGRAM POČETNE OBUKE ZA STRUČNE SARADNIKE/SAVJETNIKE KAO OSOBE KOJE SE NAMJERAVAJU BAVITI PROFESIJOM SUDIJE I TUŽIOCA

Stručni saradnici/savjetnici od 2009. godine pohađaju program početne obuke koji je usmjeren na sticanje osnovnih vještina i sposobnosti od značaja za obavljanje poslova sudija i tužilaca. Program se odvija u periodu od tri godine i obuhvata obuku iz građanske, krivične, izvršne, vanparnične i upravne oblasti, organizacije pravosuđa i etike, Evropske konvencije i ravnopravnosti spolova i alternativnog rješavanja sporova.

Implementacija ovog programa bit će nastavljena i u narednom periodu, uz određene izmjene. Program je, prije svega, potrebno revidirati u odnosu na dužinu trajanja, nastavni plan i izrađene materijale u smislu da će centri nastojati omogućiti njihovo doštampavanje i ažuriranje.

Rok: decembar 2014. godine

Očekivani rezultati: Unaprijeđen program početne obuke za stručne saradnike/savjetnike u pravosuđu kao osobe koje se namjeravaju baviti funkcijom sudije ili tužioca. Materijali su ažurirani i doštampani.

Strateški cilj 2.3 - USPOSTAVITI POSEBAN SISTEM POČETNE OBUKE ZA NOVOIMENOVANE SUDIJE I TUŽIOCE

Trenutno ne postoji poseban program početne obuke za novoimenovane sudije i tužioce, zbog čega je potrebno uspostaviti ga.

Ciljnu grupu ove početne obuke će činiti novoimenovane sudije i tužiocima koji na ove pozicije nisu birani iz reda stručnih saradnika/savjetnika i nisu prošli Program početne obuke za stručne saradnike/savjetnike. Pri uspostavi ovog programa potrebno je da VSTV definiše obavezu i način pohađanja obuke, te da uspostavi redovnu dostavu informacija o imenovanjima sudija i tužilaca.

Rok: decembar 2013. godine

Očekivani rezultati: Uspostavljen sistem početne obuke za novoimenovane sudije/tužioce.

Strateški pravac 3: STRUČNO USAVRŠAVANJE

Sudijama i tužiocima je potrebno redovno upoznavanje sa novim zakonskim rješenjima, te novinama u sudskoj praksi i pravnoj nauci. Zbog toga je potrebno posebnu pažnju u programima kontinuiranog stručnog usavršavanja posvetiti onim oblastima prava u kojima će biti uvedeni novi principi i koncepti. U kontekstu evropskih integracija, obuke sudija i tužilaca trebaju obuhvatiti i relevantne međunarodne konvencije i sudsku praksu evropskih pravosudnih institucija.

Centri za edukaciju sudija i tužilaca se u planiranju stručnog usavršavanja, između ostalog, rukovode i Mišljenjem Konsultativnog vijeća evropskih sudija (CCJE (2003) Op. No. 4) u kojem je preporučeno da se programi obuke ne smiju ograničiti na stručne postupke u čisto pravnim oblastima, već također trebaju obuhvatiti obuku iz etike i uvod u druge oblasti relevantne za sudijsku dužnost, kao što je vođenje slučajeva i upravljanje sudovima, informaciona tehnologija, strani jezici, društvene nauke i alternativno rješavanje sporova. Stručno usavršavanje se nadograđuje i temama koje proizilaze iz strateških dokumenata koji obavezuju Bosnu i Hercegovinu, poput Strategije za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini.

STRATEŠKI CILJEVI:

Strateški cilj 3.1 - RAZMOTRITI MINIMUMU STRUČNOG USAVRŠAVANJA ZA SUDIJE I TUŽIOCE

VSTV u saradnji sa upravnim odborima CEST-ova određuje minimalne uvjete stručnog usavršavanja koje svaki sudija i tužilac mora ispuniti u toku godine, kako bi zadovoljio ovu profesionalnu obavezu. Prema postojećim pravilima, ovaj minimum iznosi četiri dana godišnje, a u obavezne dane edukacije priznaju se samo seminari koje su odobrili upravni odbori centara i VSTV.

U narednom periodu, potrebno je razmotriti navedeno pravilo o minimumu stručnog usavršavanja na način da se minimum prilagodi radnom iskustvu sudija i tužilaca, odnosno potrebama koje proizilaze iz promjene institucije/referata.

Rok: decembar 2012. godine

Očekivani rezultat: Usvojena nova pravila o minimumu stručnog usavršavanja, t.j o godišnjem minimumu stručnog usavršavanja za sudije i tužioce.

Strateški cilj 3.2 - UNAPRIJEDITI PROCES IZRADE PROGRAMA STRUČNOG USAVRŠAVANJA

Centri, pod nadzorom VSTV-a, izrađuju godišnje nastavne planove i programe i provode nastavu za stručno usavršavanje sudija i tužilaca. Centri konstantno unapređuju proces izrade godišnjeg programa rada, što će se nastaviti i u narednom periodu.

U ovom postupku javlja se potreba za efikasnijim učešćem pravosudne zajednice kako bi programi u prvom redu odgovorili zahtjevima i specifičnim potrebama pravosuđa. Kao i do sada, centri će analizirati prispjele prijedloge tema u pogledu zastupljenosti svih oblasti prava. Razmotrit će se mogućnost smanjenja broja seminara i drugih vidova stručnog usavršavanja u korist povećanja kvaliteta obuke i racionalnijeg korištenja raspoloživih resursa, kao i organiziranja više okruglih stolova radi razmjene iskustava o određenoj temi. Također će se razmotriti mogućnost izrade višegodišnjih planova.

Rok: decembar 2013. godine

Očekivani rezultat: Unaprijeđen proces izrade godišnjih programa stručnog usavršavanja u kontekstu dugoročnog planiranja.

Strateški cilj 3.3 - OSIGURATI DA TEME U PROGRAMIMA STRUČNOG USAVRŠAVANJA ODGOVARAJU POTREBAMA SUDIJA I TUŽILACA

Programi stručnog usavršavanja sudija i tužilaca sadrže teme koje nominuju centri za edukaciju, nosioci pravosudnih funkcija, te druge zainteresirane institucije, kao što su VSTV, ministarstva pravde, međunarodne organizacije, nevladine organizacije i slično.

U periodu od 2012. do 2015. godine centri za edukaciju sudija i tužilaca će pripremati godišnje programe stručnog usavršavanja, prvenstveno vodeći računa da programi obuhvate teme koje su aktuelne i potrebne za daljnje razumijevanje uloga sudija i tužilaca i za razvoj njihovih ključnih vještina. Programi će također obuhvatati eventualna nova zakonska rješenja i međunarodne standarde, vještine rukovođenja, pravo Evropske unije, kao i druge teme koje proizilaze iz strateških dokumenata.

Rok: kontinuirano

Očekivani rezultat: Programi stručnog usavršavanja odgovaraju potrebama pravosuđa (sudija i tužilaca), uz uvažavanje specijalističkih obuka.

Strateški cilj 3.4 - OSIGURATI DA CENTRI BUDU UKLJUČENI U IZRADU PROJEKTNIH PRIJEDLOGA KOJI SE TIČU EDUKACIJE SUDIJA I TUŽILACA

U Bosni i Hercegovini se implementiraju različiti projekti usmjereni ka unaprađenju pravosuđa. U neke od tih projekata uključeni su centri za edukaciju jer se pojedine aktivnosti projekata odnose na obuku sudija i tužilaca.

Centri će nastaviti sa implementacijom već započelih projekata u oblasti edukacije, te insistirati na uključivanju u izradu svih ovakvih budućih projekata. Naime, u procesu planiranja projekata bitno je osigurati da sve aktivnosti koje se tiču edukacije prethodno razmotre upravni odbori centara i Stalna komisija za edukaciju VSTV-a, te da te aktivnosti budu pravovremeno uvrštene u planove i programe rada. Time će se doprinijeti osiguranju visokih standarda u stručnom usavršavanju i omogućiti svrsishodno i efikasno trošenje donatorskih sredstava.

Rok: juni 2013. godine

Očekivani rezultat: Uspostavljen mehanizam saradnje CEST-ova, PKBD, Stalne komisije za edukaciju VSTV/S-a i VSTV/S-a u procesu izrade projektnih prijedloga i strateških dokumenata, koji za cilj imaju stručno usavršavanje sudija i tužilaca i polaznika početne obuke.

Strateški pravac 4: UČENJE NA DALJINU

Edukacija sudija i tužilaca u BiH trenutno se zasniva na centraliziranim i regionalnim obukama koje učesnici pohađaju u prostorijama centara za edukaciju ili drugim adekvatnim prostorijama. Ovakav način obuke proizvodi značajne troškove u smislu odsustvovanja učesnika sa dužnosti, troškove putovanja, smještaja i slično.

Učenje na daljinu, uz korištenje on-line modula, predstavlja alternativni mehanizam edukacije, čija je prednost da ih može koristiti bilo ko i bilo gdje. Nosioci pravosudnih funkcija ne bi morali napuštati svoja radna mjesta radi prisustva obuci, a u zavisnosti od tipa obuke (sinhronizirani, asinhronizirani, blendirani ili u cijelosti on-line) korisnici on-line modula mogu sami određivati dinamiku učenja. Zbog ovih prednosti, uvođenje učenja na daljinu postaje predmetom sve većeg interesovanja u procesu početne obuke i stručnog usavršavanja u pravosuđu.

STRATEŠKI CILJEVI:

Strateški cilj 4.1 - OSPOSOBITI CENTRE ZA UVOĐENJE OBUKE NA DALJINU

Tehničke pretpostavke za uvođenje učenja na daljinu postoje u okviru internet stranica centara za edukaciju, ali ih je potrebno uskladiti sa metodološkim konceptom učenja na daljinu prihvatljivim za sudije i tužioce u Bosni i Hercegovini.

Stoga je neophodno izvršiti analizu modela učenja na daljinu i izabrati onaj koji je prihvatljiv za našu pravosudnu zajednicu, odnosno nosioce pravosudnih funkcija, nakon čega će se centri i pravosudne institucije osposobiti za uvođenje ovog sistema.

Rok: decembar 2013. godine

Očekivani rezultat: Uspostavljen sistem za učenje na daljinu, izabrana metodološka i softverska rješenja.

Strateški cilj 4.2 - RAZVITI MODULE ZA UČENJE NA DALJINU

U dosadašnjem radu centri su imali malo iskustva sa razvojem i primjenom modula za učenje na daljinu.

Prilikom razvijanja modula potrebno je imati na umu da sve teme nisu podobne za on-line sistem obuke, te će se na prvom mjestu definirati koje se obuke mogu realizirati putem ovog vida učenja. Također će biti potrebno uspostaviti balans između primjene tradicionalnih tehnika obuke i učenja na daljinu, budući da i učenje na daljinu zahtijeva opsežnu pripremu edukativnih materijala, metodologije obuke, eventualnih testiranja polaznika i sl.

Rok: april 2014. godine

Očekivani rezultat: Uspostavljen sistem za učenje na daljinu iz ključnih pravnih oblasti za kontinuirano stručno usavršavanje i početnu obuku.

Strateški cilj 4.3 - OSPOSOBITI EDUKATORE ZA UČENJE NA DALJINU

Centri u ovom momentu nemaju edukatore koji mogu realizirati ovakav vid obuke. Stoga je potrebno izabrati edukatore koji pored stručnih znanja posjeduju viši stepen kompjuterskih vještina, te osmisliti program njihovog osposobljavanja za implementaciju ovog metoda učenja.

Rok: decembar 2013. godine

Očekivani rezultat: Centri imaju grupu edukatora, koji su osposobljeni za razvijanje edukativnih modula u okviru učenja na daljinu.

Strateški cilj 4.4 - USVOJITI PRAVILA O VREDNOVANJU UČENJA NA DALJINU

S obzirom na ulaganja u razvoj sistema učenja na daljinu, potrebno je definirati pravila koja vrednuju učenje na daljinu u okviru minimuma godišnjeg stručnog usavršavanja, što podrazumijeva da je u ovu aktivnost potrebno uključiti VSTV/S i upravne odbore centara.

Rok: decembar 2015. godine

Očekivani rezultat: Usvojeni normativni akti, koji vrednuju učenje na daljinu u okviru minimuma godišnjeg stručnog usavršavanja.

Strateški cilj 5: EVALUACIJA

Svrha evaluacije treba biti orijentisana na procjenu uspješnosti određenog programa (da li su postignuti planirani rezultati, da li su učesnici zadovoljni edukatorima, pripremljenim materijalom i sl.), te identifikaciju njegovih dobrih i loših strana. U procesu evaluacije potrebno je analizirati ne samo količinu provedenih aktivnosti i prateće pokazatelje, već je potrebno mjeriti kakve posljedice ove aktivnosti imaju na rad polaznika obuke.

U sam postupak evaluacije trebaju biti uključeni svi akteri u edukaciji sudija i tužilaca u Bosni i Hercegovini kako bi se utvrdila što potpunija slika o dosadašnjim efektima obuke i identificirao prostor za unapređenje.

STRATEŠKI CILJ:

Strateški cilj 5.1 - UNAPRIJEDITI I IMPLEMENTIRATI SISTEM EVALUACIJE OBUKA

Dosadašnja evaluacija u centrima za edukaciju provođena je, prije svega, u svrhu mjerenja zadovoljstva polaznika obuke i edukatora neposredno nakon održanih obuka. Centri su, također, redovno provodili ocjenu realizacije godišnjih programa rada, sa naglaskom na kvantitativne indikatore uspjeha, npr. broj održanih seminara, broj polaznika itd.

S vremenom se ukazala potreba za promjenom i unapređenjem metodologije evaluacije seminara (edukatora, materijala i sl.) od strane polaznika, edukatora i centara, te unificiranjem sistema ocjenjivanja seminara u oba centra. Stoga je potrebno poboljšati kvalitet informacija u evaluacijskim obrascima, te uvesti intervjue sa polaznicima obuke nakon određenog vremenskog perioda od provedene edukacije radi mjerenja efekata obuke na radni učinak.

S obzirom da postojeća tehnička rješenja u centrima za edukaciju ne omogućavaju jednostavno filtriranje podataka za različite svrhe, te da centri nemaju ljudske resurse koji bi se u potpunosti bavili poslovima evaluacije, potrebno je raditi na razvoju adekvatnih tehničkih rješenja za analizu prikupljenih podataka, te poboljšanje ljudskih resursa za evaluaciju. Za realizaciju ovih aktivnosti bit će potrebna dodatna finansijska sredstva.

Rok: septembar 2014. godine

Očekivani rezultat: Centri su usvojili i primjenjuju novi sistem evaluacije obuke, koji obuhvata evaluacije učesnika, edukatora i korištenih edukativnih materijala. Novi sistem omogućava praćenje efekata obuke. U skladu s novom metodologijom evaluacije unaprijeđen je softver za analizu prikupljenih podataka, te resursi centara za poslove evaluacije.

Strateški pravac 6: EDUKATORI

Uloga edukatora je da olakša učenje, odnosno da pospješi proces razumijevanja određene teme onima koji pohađaju programe stručnog usavršavanja, odnosno programe početne obuke. Zbog toga, edukatori moraju pored znanja i razumijevanja predmeta o kojem se vodi obuka posjedovati vještine u prenošenju znanja odraslima.

Krajem 2008. godine usvojeni su pravilnici o kategorijama, izboru, pravima i obavezama edukatora centara za edukaciju sudija i tužilaca, a potvrdio ih je VSTV/S BiH. Pravilnicima su ustanovljene sljedeće kategorije edukatora: stalni edukatori sa liste edukatora, povremeni edukatori i edukatori edukatora, s tim da centri za određene obuke mogu izabrati i druge stručnjake, kada smatraju da je taj izbor opravdan iz funkcionalnih razloga.

STRATEŠKI CILJEVI

Strateški cilj 6.1 - IZVRŠITI IZBOR EDUKATORA

Na osnovu navedenih pravilnika o kategorijama, izboru, pravima i obavezama edukatora, u toku 2009. godine izvršena je konsolidacija lista edukatora na osnovu javnog poziva. Kriteriji za izbor edukatora utvrđeni pravilnicima postavljeni su da bi osigurali najviše standarde pravosudne obuke.

Mandat izabranim edukatorima istječe 2013. godine, te će biti potrebno izvršiti (re)izbor edukatora za naredni period.

Rok: septembar 2013. godine

Očekivani rezultat: Centri imaju liste edukatora za sve ključne pravne oblasti.

Strateški cilj 6.2 - REVIDIRATI PRAVILNIK O PRAVIMA I OBAVEZAMA EDUKATORA

Prava i obaveze edukatora, uključujući i sistem novčanog nagrađivanja/nadoknada, detaljno su razrađeni pravilnicima. Ovaj sistem odražava stvarno vrijeme koje se od edukatora očekuje da uloži u pripremu i izvođenje obuke. Odredbe pravilnika o oslobađanju edukatora (sudija) od redovnih obaveza u sudovima nisu uzete u obzir prilikom izrade Pravilnika o vremenskim mjerilima.

Pravilnici o edukatorima trebaju biti revidirani u narednom periodu u skladu sa iskustvom centara u radu sa edukatorima, te najboljim praksama sličnih institucija iz okruženja. S tim u vezi neophodno je razmotriti potrebu i opravdanost uvođenja dodatnih stimulacija za edukatore, koje nisu novčanog karaktera.

S obzirom da u procesu obuke sudija i tužilaca učestvuju i strani eksperti kao predavači, potrebno je uspostaviti kriterije i standarde za njihovo angažovanje, a koji se ne trebaju u principu razlikovati od onih utvrđenih za domaće edukatore.

Rok: juni 2013. godine

Očekivani rezultat: Usvojena su nova normativna rješenja o pravima i obavezama edukatora i stranih eksperata i predavača u procesu obuke sudija i tužilaca u Bosni i Hercegovini.

Strateški cilj 6.3 - UNAPRIJEDITI PROCES EVALUACIJE RADA EDUKATORA

Evaluacija rada edukatora vrši se na osnovu anonimnih evaluacijskih upitnika, koje popunjavaju učesnici obuka.

Kao što je već navedeno u strateškom cilju 5.1, ovakav sistem evaluacije ne daje dovoljno informacija, te ga je u narednom periodu potrebno unaprijediti u saradnji sa VSTV/S BiH. Svrha evaluacije bi bila utvrđivanje najboljih načina prenošenja znanja i vještina, a u konačnici unapređenje kvaliteta obuka. U ovom procesu je potrebno uspostaviti mehanizam informiranja edukatora o rezultatima evaluacije.

Rok: septembar 2013. godine

Očekivani rezultat: Uspostavljen je transparentan sistem evaluacije edukatora.

Strateški cilj 6.4 - UNAPRIJEDITI EDUKACIJU EDUKATORA

Centri su u dosadašnjem radu, samostalno ili uz podršku nekih međunarodnih organizacija, realizirali programe edukacije za edukatore. Ova obuka je vršena povremeno i na nesistematičan način.

U narednom periodu potrebno je unaprijediti edukaciju edukatora. Edukatori prvenstveno treba da se obučavaju u oblastima didaktike i tehnika učenja za odrasle, jer najbolji praktičari ili stručnjaci u svojim oblastima nisu uvijek najbolji prenosioci svog iskustva na ostale. Potrebno je uspostaviti programe edukacije kojima će se izvršiti osposobljavanje edukatora za njihov rad.

Rok: septembar 2013. godine

Očekivani rezultat: Uspostavljen je jedinstven sistem edukacije edukatora, koja uključuje metodologiju rada s odraslima, izradu edukativnih materijala i izradu modula za učenje na daljinu.

Strateški cilj 6.5 - UNAPRIJEDITI PROCES IZRADE EDUKATIVNIH MATERIJALA

Za potrebe edukacije proizvode se dvije vrste edukativnih materijala. Jedna se odnosi na materijal koji za potrebe obuke razvija sam edukator, najčešće u formi prezentacije i eseja. Druga vrste materijala odnosi se na tzv. edukativne module koji najčešće nastaju u okviru različitih projekata usmjerenih na unapređenje rada u pravosuđu.

Navedene razlike u edukativnim materijalima ukazuju na potrebu za utvrđivanjem jedinstvenih standarda za njihovu izradu, te pravila o izboru autora i recenzenata edukativnih materijala, kao i uvođenjem sistema njihovog ažuriranja.

Rok: juni 2013. godine

Očekivani rezultat: Usvojeni jedinstveni standardi i normativni akti za izradu edukativnih materijala. Uspostavljen sistem ažuriranja edukativnih materijala. Definirane uloge CEST-ova, PKBD-a, Stalne komisije za edukaciju VSTV/S-a i VSTV/S-a.

Strateški pravac 7: SARADNJA INSTITUCIJA U PROCESU EDUKACIJE SUDIJA I TUŽILACA U BiH

Centri za edukaciju sudija i tužilaca kreiraju i implementiraju programe početne obuke i stručnog usavršavanja. Pored centara u procesu edukacije sudija i tužilaca aktivno učestvuju i pravosudne institucije, VSTV/S, te domaće i međunarodne vladine i nevladine organizacije.

Uz uvažavanje nadležnosti i odgovornosti svake institucije, njihova saradnja značajno doprinosi boljem funkcioniranju procesa edukacije, te funkcioniranju pravosudnog sistema u cjelini. Viši nivo koordinacije između ovih institucija osigurat će pravilno angažovanje svih raspoloživih resursa i postizanje zajedničkih ciljeva.

STRATEŠKI CILJEVI:

Strateški cilj 7.1 - NASTAVITI USPJEŠNU SARADNJU IZMEĐU CENTARA ZA EDUKACIJU, TE JE PO POTREBI UNAPREĐIVATI

Centri redovno usaglašavaju godišnje i operativne programe i planove obuke, zajednički provode određeni broj edukativnih aktivnosti, kao i projekte koje odobri VSTV/S BiH. Sporazum o saradnji između CEST FBiH, CEST RS i PKBD BiH zaključen dana 26.12.2005. godine predviđa međusobno obavještanje i razmjenu informacija o edukativnim aktivnostima za sudije i tužioce, održavanje zajedničkih sjednica upravnih odbora i koordiniranje aktivnosti oko pozivanja i uključivanja u edukaciju sudija Suda BiH i tužilaca Tužilaštva BiH.

U narednom srednjoročnom periodu nastavit će se saradnja u pravcu uvođenja viših standarda i postizanja boljeg kvaliteta obuke u cijeloj zemlji. Unapređenjem saradnje osigurat će se primjena najboljih rješenja razvoja ljudskih resursa za potrebe pravosudnog sistema u Bosni i Hercegovini.

Rok: kontinuirano

Očekivani rezultat: Unaprijeđen sistem razmjene informacija i održavanja zajedničkih sjednica upravnih odbora.

Strateški cilj 7.2 - UNAPRIJEDITI SARADNJU DOMAĆIH INSTITUCIJA U PROCESU EDUKACIJE.

U procesu izrade programa početne obuke i stručnog usavršavanja, te njihove realizacije centri sarađuju sa određenim domaćim institucijama.

U narednom periodu potrebno je unaprijediti saradnju u pogledu razmjene informacija, organizacije zajedničkih edukacija sudija i tužilaca sa drugim ciljnim grupama (npr. zajednička obuka policijskih službenika i tužilaca) i drugim tekućih pitanja.

Rok: decembar 2013. godine

Očekivani rezultat: Centri su unaprijedili sistem saradnje sa svim relevantnim institucijama.

Strateški cilj 7.3 - UNAPRIJEDITI SARADNJU IZMEĐU CENTARA ZA EDUKACIJU I MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA KOJE SE BAVE EDUKACIJOM SUDIJA I TUŽILACA.

Odluke VSTV/S-a BiH kojima se u obaveznu obuku sudija i tužilaca u Bosni i Hercegovini priznaje samo obuka organizirana na osnovu programa rada centara, unaprijedile su saradnju centara sa međunarodnim organizacijama. Potrebno je kontinuirano insistirati na dosljednoj primjeni ovih odluka i unapređenju saradnje s međunarodnim organizacijama.

Centri su članovi Lisabonske mreže Evropske komisije za efikasnost pravosuđa i posmatrači Evropske mreže za obuku pravosuđa, ali zbog ograničenih ljudskih i materijalnih resursa do sada nisu bili u mogućnosti pratiti i izvršavati prava i obaveze koje proizilaze iz učešća u ovim mrežama. Stoga je neophodno osigurati dodatne resurse kako bi se centri aktivnije uključili u rad ovih mreža.

Rok: kontinuirano

Očekivani rezultat: Centri su nezaobilazni akteri u procesu edukacije sudija i tužilaca u Bosni i Hercegovini. Sve obuke se odvijaju u isključivoj saradnji s centrima.

Strateški cilj 7.4 - UNAPRIJEDITI SARADNJU IZMEĐU CENTARA ZA EDUKACIJU I NEVLADINIH ORGANIZACIJA KOJE SE BAVE EDUKACIJOM SUDIJA I TUŽILACA

Nevladine organizacije prilikom implementiranja projektnih aktivnosti nerijetko se bave i stručnim usavršavanjem sudija i tužilaca u smislu izvještavanja o određenim pojavama i aktivnostima centara, te organiziranjem obuka za nosioce pravosudnih funkcija.

Prilikom provođenja ovih aktivnosti u narednom periodu, potrebno je osigurati da nevladine organizacije koje se obraćaju centrima radi obuke poštuju pravila i procedure centara za edukaciju.

Rok: kontinuirano

Očekivani rezultat: Centri su nezaobilazni akteri u procesu edukacije sudija i tužilaca u Bosni i Hercegovini. Sve obuke se odvijaju u isključivoj saradnji s centrima.

Strateški pravac 8: BUDŽETI I UPRAVLJANJE RESURSIMA

Centri za edukaciju sudija i tužilaca se finansiraju iz entitetskih budžeta, subvencija gradova i općina, donacija i poklona domaćih i stranih fizičkih i pravnih lica i međunarodnih organizacija, pozajmica i od naknada za usluge koje obavljaju.

Od svog osnivanja, centri kontinuirano rade na uspostavljanju odgovarajućih uvjeta za obavljanje poslova iz svoje nadležnosti. Bez obzira na postignuti napredak, potrebno je i dalje jačati kadrovske i materijalno-tehničke kapacitete centara.

STRATEŠKI CILJEVI:

Strateški cilj 8.1 - KREIRATI ODRŽIV BUDŽET

Budžet centara za edukaciju obuhvata ne samo troškove koordinacije i izvođenja obuke (npr. iznajmljivanje prostorija, usluge itd.), nego i resurse uložene u obuku na ime učešća pripravnika, stručnih saradnika, sudija i tužilaca u obuci, bilo da su u ulozi edukatora ili polaznika.

Ovakvo kreiranje budžeta bit će nastavljeno i u narednom periodu, jer samo na taj način se mogu procijeniti svi resursi uloženi u obuku i postići realan budžet.

Rok: kontinuirano

Očekivani rezultat: Centri imaju budžet koji omogućava neometano odvijanje redovnih aktivnosti.

Strateški cilj 8.2 - OSIGURATI BUDŽET ZA KLJUČNE OBUKE

Mjere štednje koje su utjecale na smanjanje budžeta javnih institucija u BiH su značajno utjecale i na budžete centara za edukaciju. Bez obzira na ova smanjenja, centri su u proteklom periodu u potpunosti realizirali planirane aktivnosti.

U narednom periodu centri za edukaciju trebaju osigurati sredstva za ključne obuke, vodeći računa da se prihvatanjem donatorskih sredstava ne dovede u pitanje njihova nezavisnost.

Rok: kontinuirano

Očekivani rezultat: Centri imaju budžet koji omogućava realizaciju ključnih obuka.

Strateški cilj 8.3 - OSIGURATI BUDŽET ZA PROVOĐENJE PROJEKATNIH AKTIVNOSTI

Centri učestvuju u realizaciji određenih projekata koji se tiču edukacije, a koje planiraju druge organizacije ili institucije. Dešava se da troškovi nastali realizacijom edukativnih

aktivnosti nisu finansirani iz samih projekata, već iz ionako ograničenih budžetskih sredstava.

Zbog toga je prilikom planiranja ovakvih projektnih aktivnosti i budžeta za njihovo provođenje (edukativne aktivnosti iz nadležnosti centara) potrebno osigurati finansijska sredstva za aktivnosti koje će implementirati centri.

Rok: kontinuirano

Očekivani rezultat: Centri su uključeni u izradu projektnih prijedloga i planiranje budžeta za izvršenje projektnih (edukativnih) aktivnosti.

Poglavlje 4 – ZAVRŠNE NAPOMENE

Ovom Srednjoročnom strategijom postavljeni su pravci razvoja početne obuke i stručnog usavršavanja sudija i tužilaca u Bosni i Hercegovini i djelovanja svih institucija uključenih u ovaj proces.

Kroz osam strateških pravaca definirano je ukupno dvadeset i osam strateških ciljeva čijem je definiranju prethodila analiza različitih modela strukture obuke, programa obuke, metoda i slično. Ovi će ciljevi u procesu implementacije detaljnije biti razrađeni uz aktivno učešće svih odgovornih aktera koji su tokom izrade Strategije postigli saglasnost oko prioritarnih aktivnosti, rokova i očekivanih rezultata.

Realizacija Strategije predstavljat će izazov s obzirom na finansijski okvir u kojem djeluje pravosudni sistem Bosne i Hercegovine. Ove okolnosti uzrokovale su da je u narednom četvorogodišnjem periodu stavljen akcenat na aktivnosti koje su realno provedive i neophodne za daljnju izgradnju pravosudnih kapaciteta.

Također je potrebno imati u vidu da se proces edukacije budućih pravosudnih kadrova i imenovanih sudija i tužilaca odvija u dinamičnom okruženju, te će se tokom provedbe Strategije periodično razmatrati potreba za njenim revidiranjem, a u cilju usaglašavanja sa drugim strateškim dokumentima, te potrebama korisnika obuke.

